

תורה שבעל-פה

משנה (ב')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	20 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: שבת או חלה.

במסכת שבחרת, ענה על ארבע השאלות הקשורות אליה.

מסכת שבת — פרק ט"ו, משניות א'–ב'

ר"ע מברסרורה

עיקר תוי"ט

פרק טו אלו קשרים. קשר הגמלים. שנוקצין לגמל בחוטמו ונוחטין בו רצועה וקושרין אותה קשר טולס. וכמו כן נוקצין בראש הספינה נקב ונוחטין בו חבל וקושרין אותו קשר של קיימא שאינו מחזיר לעולם. והיו דומיא דקושרי חוטי יריעות הנפסקין במשכן. וקשר של קיימא ואינו מעשה אומן, או מעשה אומן ואינו של קיימא, פסוק אבל אסור. ואינו חייב עד שיהא של קיימא ומעשה אומן, ושאינו של קיימא ולא מעשה אומן, מותר לכתחילה: וכשם שחייב על קישורן כך חייב על התירן. שכן לידי חלון היו נלכדין לפקדים להחזיר קשרי רשומה הקיימים כדי לקלן או להרמינן: שיבול להחזירו. דלא הדקיה: אין חייבין עליו, ואפילו עשאו לקיימא. ואין הלכה כר' מאיר: **ב** יש לך קשרים שאין חייבים עליהם. חטאת כמו שחייבים על קשר גמלים וקשר של ספינים, אלא פסוק אבל אסור, ולא נזכרו קשרים הללו במשנה, ובגמרא מפרש כגון רצועה ארוכה שקושרים בטבעת. שבוטס הגאסה, וכמו כן חבל ארוך שקושרים בחבל העשוי כמין טבעת החלוי נקב שבראש הספינה ופועמים מניחה שם שבוטס ושבוטס ומחזירה, וכן כל קשר שקושר אותו לעמוד כך זמן ידוע לא שיהיה קיים לעולם, אין חייבין עליו: קושרת אשה מפתחי חלוק. כעין לשונות לכאן ולכאן וקושרין של ימין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין, דכיון דכל יומא שרי ליה לא דמי לקשר של קיימא, ומותר לכתחילה (א):

סבכה. מנבעת שכל הראש עשויה כעין רשח: פסיקיא. אזור רחב וחוטין חלויין בראשו לקשר בהן: וגודות יין. של פור שנופסים פיהם וקושרין אותן. ואע"ג דלית לה תחתי איקרי (ו), ולא אמרינן

חד מנייהו בסולי מבטל לה והוי קשר של קיימא: וקדירה של בשר. פעמים שקושר בה בשר קבץ לפיה. ואע"פ שיש לה דדיו שיכולין להוליא המרק מהן בלא היחר הקשר, אפילו הכי לא הוי קשר: קושרין לפני בהמה. חבל ברוחב הפהח לנטול בפנים שלא חלא. וכן הלכה (ח): קושרים דלי בפסיקיא. על פי הנזכר שיהיה קשור וחלוי שם, דפסיקיא לא מבטל ליה החס: אבל לא בחבל. דמבטל ליה החס והוי קשר של קיימא: רבי יהודה מתיר. לא החזיר ר' יהודה אלא בחבל של גרדי שצריך לו למלאכתו ולא מבטל ליה החס (ט). ורבנן קברי אי שרית ליה חבל של גרדי יקשור נמי בשאר חבלים דחבל בחבל מיתקף. והלכה כמחכמים:

אלו קשרים שחייבין עליהן, קשר הגמלין וקשר הספנין. וקשם שהוא חייב על קשורן, כך הוא חייב על התירן. רבי מאיר אומר, כל קשר שהוא יכול להתיר באחת מידיו, אין חייבין עליו: ב' יש לך קשרים שאין חייבין עליהן. בקשר הגמלין ובקשר הספנין. קושרת אשה מפתח חלוקה (ג), וחטי סבכה (ג), ושל פסיקיא (ו), ורצועות מנעל וסנדל (ג), ונודות יין ושמן, וקדירה של בשר. רבי אילעזר בן יעקב אומר, קושרין דפני הבהמה (ו) בשביל שלא תצא קושרין דלי בפסיקיא, אבל דא בחבל. רבי יהודה מתיר. כלל אומר רבי יהודה, כל קשר שאינו של קימא, אין חייבין עליו:

פרק טו (א) וחזקיהו מחכרא, והכי קחני, ואלו הן המותרין לכתחילה. הכ"ג: (ב) מפתח חלוקה. בגמרא, פשיטא. לא לריבא, דלית לה שני פתחים, דהיינו אותן לשונות שזכר הכ"ג, ואם אינה מחכרא אלא האחד יוכלה לפושט וללבוש דנזחוק, מהו דמימא חד מנייהו בסולי מבטל לה

וחזקיהו קשר של קיימא, וחזקיהו ליחזקיהו, קא משמע לן: (ג) וחטי סבכה. בגמרא, פשיטא. לא לריבא דריוחא לה ואינו מבוזק בראשה. מהו דמימא משלף שלף לה מראשה כשהיא קשורה והוי ליה קשר של קיימא, קמשמע לן דאשה חסה על עטרה פן תחנק השער ומשכא שרי ליה: (ד) ושל פסיקיא. איכא נמי לטווי כהאי גוונא, מהו דמימא מחסה ליה דכן כגלה ויולאה, קא משמע לן דלא עדי הכי משום לטוויחא. כש"י: (ה) ורצועות מנעל וסנדל. יש בגמרא הכנה לדיון, מהן לחיוב מהן לפסוק מהן להחזק. והמותרים הם שקושרים אותם על הרגל בשעת מלבוש, שאלו ודאי אינן מעשה אומן ולא של קיימא. הכ"ג: (ו) ובאחת מהן יכול להוליא היין, כש"י. ונכא לן חבל דנזחוק, וכן בקדירה של בשר וכמו שפירשו בגל האחרים. חו"ט: (ז) לפני הכנסה. בגמרא, פשיטא. לא לריבא, דלית לה תחתי איקרי, ופירש כש"י, שני חבלים קושר ברוחב הפהח זה למעלה מאי. לטעם לחרינה, חזי איקרי שקושר כיום בשני לרי הפהח ולא היחס חלוי בה מהחמול מהו דמימא חד מנייהו בסולי מבטל ויולאה דנזחוק, קא משמע לן: (ח) מקיץ בגמרא, דלא פליגי, דכא דמי להנך ולנלי:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. **א.** רע"ב דן בדוגמאות שבמשנה ומגדיר סוגים של קשרים שאסור לקשרם בשבת וסוגים של קשרים שמותר לקשרם בשבת.
- כתוב על אילו סוגים של קשרים חייב, על אילו סוגים פטור, ואיזה קשר מותר לעשות בשבת. (7 נקודות)
- ב.** רע"ב כותב בפירוש למשנה ב': "פטור אבל אסור".
- כתוב ממה פטור, וציין אם האיסור הוא דאורייתא או דרבנן. (3 נקודות)
2. **א.** מניין לומדים על איסור מלאכת "קושר", ומניין לומדים על איסור מלאכת "מתיר"? פרט. (6 נקודות)
- ב.** לפי רע"ב, יש קשר ספנים שחייבים עליו, ויש קשר שעושים ספנים שאין חייבים עליו. מה ההבדל בין הקשרים האלה? (4 נקודות)
3. **א.** "קושרת אשה מפתח חלוקה".
- תאר בלשונך קשר זה, והסבר מדוע מותר מלכתחילה לקשרו בשבת. (5 נקודות)
- ב.** המשנה קובעת שמותר לקשור נודות של יין בשבת.
- כתוב מה החידוש שבהיתר. (5 נקודות)
4. "קושרין דלי בפסיקיא... רבי יהודה מתיר".
- חכמים (תנא קמא) ורבי יהודה חולקים במה מותר לקשור דלי לשאיבת מים בשבת.
- א.** (1) כתוב בלשונך: לפי תנא קמא, במה מותר לקשור את הדלי? הסבר מדוע.
- (2) באיזה חבל רבי יהודה מתיר לקשור את הדלי? הסבר מדוע. (7 נקודות)
- ב.** מדוע חכמים (תנא קמא) אינם מקבלים את דעתו של רבי יהודה? (3 נקודות)

מסכת חלה — פרק א', משניות ו', ח'

ר"ע מברטנורה

וְהַמְעִיסָהּ. קמה על גבי מים רוחמים: הַחֲלִיטָהּ. מים רוחמים על גבי קמה. ומפורש בגמרא דחרי חנאי יניחו ומי ששנה זו לא שנה זו. חנא אחד, חנא מעיקה והוא הדיו חליטה וקצר בין מעיקה בין חליטה בית שמאי פוטרין ובית הלל מחייבין. ואידך חנא, חנא חליטה והוא הדיו מעיקה וקצר בין חליטה בין מעיקה בית שמאי מחייבים ובית הלל פוטרין. ולענין פסק הלכה בין מעיקה בין חליטה אם נאפות בחמור חייבות בחלה ואם במרחשת או במחצת וכל דבר שהאור עוברת החמור פטורות מן החלה: עֲשָׂאן לַעֲצָמוֹ. לנזרך חודמו ומזרחו: פטור. כיון דנגלגל לקדשן, דכתיב עריקותיכם ולא עיקת הקדש: לַמְכוּר בשוק. לבני אדם שנרכשים לחלות חודה ורקיקי חיר: חייב. דכל לשוק אימלוכי ממליך אי מזכינא מזכינא ואי לא אכילנא להו חנא:

דן עיסת הכלבים. נעשית מקמה, ומורקן הרבה מעורב בה: בזמן שהרועים אוכלים ממנה. שלא נחפז בה מורקן כל כך: חייבת בחלה.

דכיון דחזיא לרועים, לחם קרינן בה: ומערבין בה.

עירובי חירות להוליא מן הבתים להנר (ט):

ומשחתפין בה שיטופי מבואות: להוליא מן

החירות למבוי: ומברכין עליה. ברכת המוליא:

ומזמנין עליה. שלשה שאלו ממנה כאחת

מייבס לזמן: ונאפית ביום טוב. משום חלק

רועים: ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. לילה

ראשונה שחייב לאכול חית מזה: אינה חייבת

בחלה. דכתיב (במדבר טו) ראשית עריקותיכם, שלכם

מייבס ולא של חיה (י): מטמאה טומאת

אוכלין. כיון דעל ידי הדחק נאכלת לאדם,

מטמאה, עד שחפסל מלאכול לגלג:

וְהַמְעִיסָהּ

בית שמאי פוטרין, ובית הלל

מחייבין. הַחֲלִיטָהּ, בית שמאי

מחייבין, ובית הלל פוטרין. חֲלֹת

תודה ורקיקי נזיר^(ח) עֲשָׂאן לַעֲצָמוֹ,

פטור. לַמְכוּר בשוק, חייב: ח עֲסַת

הַפְּלָבִים, בזמן שהרועים אוכלין

ממנה, חֵיבָת בַּחֲלָהּ, ומערבין בה,

ומשתתפין בה, ומברכין עליה,

ומזמנין עליה, ונעשית ביום טוב,

ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח.

אם אין הרועים אוכלין ממנה,

אינה חֵיבָת בַּחֲלָהּ, ואין מערבין בה,

ואין משתתפין בה, ואין מברכין עליה, ואין מזמנין עליה,

ואינה נעשית ביום טוב, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו

בפסח. בין כה ובין כה, מטמאה טומאת אוכלין:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. רע"ב כותב בד"ה "החליטה": "תרי תנאי נינהו, ומי ששנה זו לא שנה זו".

א. הסבר את המשפט. (4 נקודות)

ב. כתוב את דעת בית הלל בשתי המחלוקות, לפי כל אחת משיטות התנאים. (6 נקודות)

6. "חלות תודה... עשן לעצמו, פטור. למכור בשוק, חייב".

א. מה הן "חלות תודה", ומדוע העושה אותן לעצמו פטור מהפרשת חלה? (6 נקודות)

ב. למי נועדו החלות הנמכרות בשוק, ומדוע העושה אותן חייב בהפרשת חלה? (4 נקודות)

7. א. "עיסת הכלבים, בזמן שהרועים אוכלין ממנה, חייבת בחלה".

מהי "עיסת כלבים" שהרועים אוכלים ממנה, ומדוע היא חייבת בהפרשת חלה?

(6 נקודות)

ב. "ומערבין בה" – עיין ברע"ב והסבר מהו "עירוב חצרות" שנעשה בפת. (4 נקודות)

8. א. "אם אין הרועים אוכלין ממנה... אינה נעשית ביום טוב".

הסבר מדוע. (4 נקודות)

ב. בין כך ובין כך מיטמאה טומאת אוכלין".

(1) הסבר את דברי המשנה "בין כך ובין כך".

(2) מדוע העיסה מיטמאת "טומאת אוכלין"?

(6 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: **"ביכורים" אן "עדות וסדרי הדין"**. בנושא שבחרת, ענה על ארבע השאלות הקשורות אליו.

ביכורים, תוספת ביכורים ועיטור ביכורים (על פי מסכת ביכורים)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. א. באילו כלים הביאו העניים את הביכורים, ובידי מי נשארו הכלים? (5 נקודות)
ב. באילו כלים הביאו העשירים את הביכורים, ובידי מי נשארו הכלים? (5 נקודות)
10. א. על אילו מינים חלה מצוות ביכורים, וממה מוסיפים "תוספת ביכורים"? (6 נקודות)
ב. במה מעטרים את הביכורים? כתוב שתי דעות. (4 נקודות)
11. א. מהו דמאי? (2 נקודות)
ב. (1) הסבר את דברי המשנה "תוספת הביכורים כביכורים, בזמן שהיא באה מן הארץ".
(2) "תוספת הביכורים כביכורים" – ציין שתי הלכות הנלמדות ממשפט זה. (8 נקודות)
12. א. "רבי יהודה אומר: אין נותנין אותם אלא לחבר בטובה". כתוב מיהו ה"חבר" שבדברי רבי יהודה, והסבר את הביטוי "בטובה". (5 נקודות)
ב. "חכמים אומרים: נותנין אותם לאנשי משמר, והם מחלקין ביניהם כקודשי המקדש". מי הם "אנשי משמר", ומדוע חכמים אינם חוששים שאנשי המשמר יאכלו את הביכורים בטומאה? (5 נקודות)

עדות וסדרי הדין בדיני ממונות ובדיני נפשות (על פי מסכת סנהדרין)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. "אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה".
א. הסבר את המושג "דרישה וחקירה", וכתוב שתי דוגמאות למושג זה. (5 נקודות)
ב. הסבר מהי "בדיקה" של העדים, וכתוב שתי דוגמאות למושג זה. (5 נקודות)

14. "דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה".
א. (1) הסבר את המונח "מחזירין".
(2) כתוב את ההבדל בעניין זה בין דיני ממונות לדיני נפשות.
(8 נקודות)
ב. "דיני ממונות הכול מלמדין זכות וחובה".
מי נכלל במילה "הכול"? (2 נקודות)
15. "לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב".
אילו דינים אין דנים בערב שבת ובערב יום טוב? הסבר מדוע.
16. "ושלוש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניהם, כל אחד ואחד מכיר את מקומו".
א. (1) מדוע תלמידי החכמים יושבים לפני הדיינים?
(2) הסבר מדוע התלמידים יושבים בשלוש שורות ולא בשתיים.
(8 נקודות)
ב. לפי מה נקבע מקומו של כל תלמיד? (2 נקודות)
- פרק שלישי** (20 נקודות)
ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה — 5 נקודות).
17. מיהו "סקריקון", ומדוע הוא אינו מביא ביכורים?
18. "המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן... פטור".
לאיזו מרשיות השבת נחשבת אסקופה, ומדוע פטור במקרה זה?
19. "נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה".
הסבר מדוע אין אומרים לנכרי לכבות, ומדוע אין אומרים לו שלא לכבות.
20. "כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו".
כתוב נימוק אחד לדין זה.
21. "כל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת".
הסבר מדוע.

בהצלחה!